

Szeretném magamhoz ölelni ezt a csodálatosan szép várost...

— mondotta Ojsztrah a Halászbástyán

A Szovjet Kultúra Hónapjának nem lehetet volna méltóbb befejezést adni, mint Ojsztrah felejthetetlen koncertjeit. Budapest mindig nagy kritikus volt a zenében: közönsége és zenekritikusai egyaránt. Világnagyságok buktak meg Budapesten. Ojsztrah előtt hódolattal hajol meg Budapest. Unnepli a világ egyik, sőt talán legnagyobb hegedűművészt. Erről a felülmulhatatlanul nagy művészről a magyar sajtó egy héten át már mindent megírt. Budapest alig beszélt másról, mint Ojsztrahról, akinek a nevét is áhítattal ejtették ki. Kétségtelen, hogy Ojsztrah-láz volt Pesten és közelharcot vívtak az emberek az Ojsztrah-koncert egy-egy jegyéért. Meg kell azonban állapítanunk, hogy nemcsak Ojsztrah művészetét csodálták a pestiek, de napok alatt legendás híre lett Ojsztrah szerénységének és szeretetreméltóságának is.

Erről az Ojsztrahról, a világ legszerényebb emberéről álljon itt néhány kis pesti történet. Olyan egyszerűen elmondva, ahogy illik a természetes, közvetlen, őszinte szovjetember Ojsztrahhoz.

1.

Még Moszkvában hallott Ojsztrah a pesti vurstliáról. Egy délután, társaságával ki is rándult oda. Tapsolt az óriáskerék tetején az élébe tárul Budapestnek; biztosan lőtt a vadkanra, amelyre kutyák vetették magukat — a céllövöldében; végigutazta a barlangvasutat; megborzadt a „szellemvasút” sötétjében s amikor kijött onnan, szivből kacagott, örvendett, mint egy gyermek, aki rájött arra, hogy játék volt az egész. (Jampolszkij, kitűnő kísérelője, még akkor is félt, ő nem ocsúdott fel olyan hamar.)

De látni kellett a kórhinta-jelenetet: Kis cselédek, katonák, tanoncok, mintha megéreztek volna, hogy egy nagy és jó ember szórakozik közöttük, utat és helyet engedtek neki és Ojsztrah boldog volt körükben.

2.

Valaki megkérte Ojsztrahot, beszéljen otthoni életéről. „Legjobb barátom Marsak, a „Tizenkét Hónap” költője. Egy házban lakunk, mindennap együtt vagyunk. Hűséges barátom Oborin is. Nagy művész, örülök pesti sikerének. Legbüszkébb vagyok tanítványaimra, közöttük Igor Davidovics Ojsztrahra. Tizenhét éves. Mellékesen — a fiam. Nyáron nagy biciklitúrákat rendezünk. Nyaralómból indulunk el, amely ott van Moszkva peremén, a várostól 30 kilométernyire. Ha sietünk, autón megyünk Igor is jól vezet.”

3.

Jegyezzük fel közben:
A Városi Színházi zenekari koncerten, a Csajkovszkij első tétele

után egy ember elkezdett tapsolni, de oly hévvel, mintha tíz ember tapsolna lelkesen. A közönség pissegett. Aki tapsolt — megszólalt hangosan, mégpedig németül: „Es most nem tapsolnak az örültek!” Klemperer volt.

4.

A hatalmas sikerű koncert után Ojsztrah nagyon boldog volt. Társaságával felment a Halászbástyára. Hosszan elnézett a fényben úszó városra, az újjáépített hidakra, a Duna hol fényben cikázó, hol sötét vonalára és halkán így szólt: „Szeretném magamhoz ölelni ezt a csodálatosan szép várost...”

Örvös János

Beszélgetés David Ojsztrah szovjet hegedűművésszel

Feszitelenül, barátságos közvetlenséggel nyilatkozik a mellettünk élő világhírű hegedűművész életéről, pályafutásáról, véleményéről. 1908-ban született Odesszában. Zenei tehetsége már oly korán nyilvánkozott meg, hogy öt éves korában konzervatóriumba adták szülei. Ott 1926-ig elvégezte az összes tanosztályokat; hálával emlékezik meg mesteréről, Szeviarszkijról, akinek jól megalapozott kiképzését köszönheti. Tizenhat éves korában lépett fel először nyilvánosan. 1927-ben már Gluzinov vezényletével, zenekari kísérettel szerepelt Kievdben és Odesszában. 1928 óta Moszkvában van állandó lakhelye, de 1933-ig állandó hangversenykörúton volt, a Szovjetunió összes nagyobb városait bejárta. „Ezek voltak az igazán tanulóéveim — mondja David Ojsztrah —, mert az előadóművész elsősorban a hangversenydobogón tanul, ott figyelheti meg magát legelősebben és ott szerzi legfontosabb tapasztalatait.

Időközben mindvégig nagy figyelemmel kísérte a külföldi hegedűművészek teljesítményeit, amiben a rádió volt hatályosan segítségére. A mi Szigeti Józsefünk hegedűművészetét azonban személyes élményként ismerte meg David Ojsztrah, aki áradó elismeréssel emlékezik meg Szigeti József hegedűjátékától kapott maradandó benyomásairól. De külföldön és a rádió keresztlől számos más jeles magyar hegedűművész játékával ismerkedett meg hírneves vendégünk, aki kedves természetességgel jegyzi meg, hogy nem tagadja:

lámpalázzal lép majd esütörtökön először a budapesti közönség elé. Kérdésünkre elmondja David Ojsztrah, hogy az állam tulajdonában levő Stradivarius-hegedűn játszik. A szovjet államnak rendkívül értékes hegedűgyűjteménye van s ebből látja el az arra érdemes hegedűművészeket. Nagyszerű és valóban utánszra méltó berendezés ez. Az ilyen példa megszületendő! David Ojsztrah három év óta használhatja ezt a Stradivariust.

Bartók Béla hegedűversenyművét ismeri, kótája birtokában van, de nyilvánosan még nem játszotta. A Szovjetunió közismert zenei állásfoglalása nem volt kihatással műsoraira, mert Prokofjev I. hegedűversenyművét azelőtt és azután is szívesen játszotta, viszont a II.-át csak egyszer adta elő és különben sem adta volna elő többször. Szerinte az előadóművész sokkal szorosabb kapcsolatban áll a nagyközönséggel, mint az alkotó zeneművész, aki elvonultabban él és nem ismeri annyira a közönség izlését, tetszését. Utóbbi az előadóművész tapasztalja ki inkább, aki a dobogón úgyszólván hangról-hangra figyelheti meg, hogy mire, hogyan reagál a hallgatóság. Eppen e tapasztalatok alapján azt mondhatja, hogy a Szovjetunió zenepolitikai állásfoglalását helyesli, főként azért, mert az nem vonatkozik egy-egy szerző összes műveire, nem ítéli el egy-egy szerző munkásságát a teljes összességében, hanem csupán egyes alkotásait érinti és szabad utat hagy nekik a további alkotásra.

J. S.